

Chẳng Sợ Chê

Lại Thị Mơ

Được tiếng khen, họ hen suốt đời.

Từ ngày còn nhỏ, tôi phải làm công việc nhà nhiều quá, đi chợ nấu các món ăn chính cho 2 bữa cơm gia đình từ năm 13 tuổi. Nên tôi chỉ muốn làm cho xong bồn phân, còn những chuyện khác như cắm hoa làm bánh tôi chẳng quan tâm. Tôi không muốn mất thời giờ làm bánh, khi thấy em tôi mất mấy tiếng mới làm xong một ổ bánh cây thông (bûche de Noel). Sau đó tôi phải dọn dẹp (vì không biết làm). Đã thế phải tốn tới 50 đồng, để có 5 ổ bánh, nhà ăn đâu có hết.

Tôi đã nói:

- Mình phải giúp những tiệm bán bánh. Họ mở tiệm cũng mong bán được hàng, chứ đâu muốn mang bánh ế về nhà, lỗ vốn.

Chỉ tốn 10 đồng là có một cái bánh đủ cho cả nhà. Khởi mắt công (tui) dọn dẹp cực khổ.

Ngay cả chuyện sai tôi thái hành ngò cho vô nồi canh, mẹ cũng chép miệng:

- thái đo thái đần.

Tôi rất ngạc nhiên (thật tình): Tại sao phải đều tăm tắp. Trước sau cũng vô bụng, mà đâu có gây trở ngại rắc rối gì đâu.

Từ đó bất kỳ cái gì tôi làm phụ bếp, dù lên nhà bà ngoại, đều bị mọi người chê. Vì vậy tôi vô chân quét dọn. Đi chơi với các bạn, có người ngạc nhiên: Chắc ở nhà M sạch sẽ lắm.

- Ổ ờ không có đâu, vì suốt ngày bị la từ nhỏ. Nên tôi mặc cảm, sợ mọi người than phiền vô tích sự. Chứ thật ra tôi lười lắm.

Tôi luôn luôn nhận mình vụng về, chẳng có tài cán gì. Chỉ có điều mẹ đưa 1 số tiền tối thiểu mỗi ngày, tôi vẫn lo đủ thức ăn tươm tất 2 bữa cho cả nhà, chưa kể phần mẹ mang cơm đi làm ngày hôm sau. Mỗi ngày rảo một vòng từ đầu chợ tới cuối chợ (nhỏ), xem có gì rẻ mới mua. Chứ không phải nghĩ hôm nay ăn món gì, mua ngay coi như chỉ được 1 món. Nhiều bạn hàng muốn về sớm, ngoắc con bé lại, "bán mảo" rẻ bằng nửa giá thường. Bởi vậy tôi về mẹ rất ngạc nhiên, tiền ít mà sao thức ăn nhiều thế. Tôi có bao nhiêu việc phải làm, không có thì giờ chơi, nên chỉ làm những việc bắt buộc, không thể "hoa hòe hoa sói" làm bánh này bánh nọ. Và lại mẹ tôi cũng chẳng có tiền để bày vẽ thêm.

Tôi có người bạn, sạch ơ là sạch. Cũng giống như mẹ tôi, 3 giờ sáng dậy quét lá cho cả xóm. Lịch kịch chùi soong chùi nồi, vì không chịu nổi dơ. Khi mẹ ghé nhà chị bạn, chị nhắc lại:

- Chị nhớ bác lắm, thật là dễ thương. Vừa vào cửa là bác đã la lên: mạng nhện nhiều quá.

Miệng nói tay làm, mẹ tôi vô lấy cái chổi, quét hết mạng nhện. Mà cả chị lẫn tôi đều không hề thấy.

Khi thấy người bạn quá sạch sẽ "hiếu thắng". Kỳ cục cả đêm để làm cho ra món bánh nổi tiếng, mai mang đi học cho tôi ăn. Tôi đã nói, dẫu bạn giàu có cỡ nào, xinh đẹp thế nào, bạn vẫn khổ xác. Chính con ma vô hình đã hành xác bạn.

Còn tôi "chẳng sợ chê", đủ thứ chữ được gán cho tôi: hậu đậu, làm như mèo mửa. Nói nào ngay thấy người khác làm được nhiều thứ ngộ nghĩnh dễ thương, tôi thích lắm. Cứ trầm trồ tấm tắc khen (ước sao mình cũng làm được như thế) làm cho người được khen cũng vô cùng cảm động. Chỉ có điều để làm được như vậy, cũng mất nhiều thời giờ lắm. Mà tôi vốn lười. Einstein đã nói rằng: "Thiên tài là một nửa lao động", còn tục ngữ Mỹ bảo cứ làm đi sẽ giỏi: "Practice make perfect."

Chỉ có em gái nhìn ra "chân tướng" của tôi: Bà chị tôi chỉ thích khen thôi (hổng thích làm!).

Tôi có anh bạn, bà vợ của anh sạch đến độ bạn không ngờ. Trước khi đi làm dặn anh quét dọn phòng khách. Anh lau chùi sạch boong, tưởng đâu bà xã vui lắm. Tới khi bà về, anh bảo:

- Trời đất thánh thần ơi! Bà chùi vô gầm bàn, ngửa mặt lên, coi bên dưới có còn bụi không?

Có những chỗ anh không ngờ, như kéo các ngăn kéo, kiểm soát bụi bần, giấy vụn.

Khổ quá mình làm nô lệ cho vật chất, nào ai hay?

Mẹ tôi bảo:

- Quét nhà ra rác.

Còn tôi thì nghĩ:

- Làm sạch quá, mai cũng dơ, nên sạch vừa vừa.

Nói thế không có nghĩa tôi "bản như hủi". Tôi chỉ theo "thuyết tương đối" thôi. Chứ tôi rất ngăn nắp (organized) mọi thứ trong đời sống hàng ngày.

Từ khi tiếp xúc với người Mỹ, tôi rất thích tính lạc quan hài hước của họ, thể hiện ngay trong những câu tục ngữ. Chẳng hạn như: *"Trong những cái lộn xộn, vẫn có cái thứ tự của nó."* Bởi vậy nhà văn Bùi Bảo Trúc, dẫn to đầu, vẫn rên rỉ khi mẹ ghé nhà. Bà vô sắp xếp mọi thứ trong phòng ngủ cho thẳng con. Để đến nỗi khi về nhà, ông không thể tìm ra đủ mọi thứ. Đôi dép đi trong phòng, lúc nào cũng đá vào nằm im bên cạnh cái thùng đựng quần áo dơ. Bây giờ nó phải nằm ngay ngắn trên kệ giày dép. Đủ thứ nằm lung tung, giờ phải nghiêm chỉnh ngồi đúng nơi đúng chỗ. Ông năn nỉ (thật sự):

- Mẹ ơi! Nếu mẹ "ngừa mắt", thì để con mua thuốc nhỏ mắt cho mẹ. Chứ mỗi lần mẹ ghé thăm, con không tìm được các món đồ mình cần.

Mẹ ông đã quát lên:

- Kệ sách, kệ giày, giỏ rác để làm gì? Cái gì cũng nhét xuống gầm giường.

Tôi "giác ngộ" lời Phật dạy khi còn rất nhỏ. Tức là vất hết là nhẹ gánh (tại lười). Một lần bão Sandy đến tiểu bang của tôi. Rau củ hư úa, mọi người gom những gì trong tủ lạnh mang qua nhà tôi (những chỗ khác bị cúp điện). Em tôi trái tờ giấy báo, cặm cụi nhặt từng cọng rau thơm đã úa. Cả tiếng đồng hồ cũng chỉ được chút xíu. Lúc đầu tôi không để ý, sau tôi chợt nhận ra. Tôi bảo:

- Chị có cách này nhanh lắm.

Em tôi không hiểu:

- Cách nào nhanh?
- Gom hết, bỏ vô thùng rác là nhanh nhất. Không có chút rau thơm cũng chẳng ảnh hưởng gì.

Ông bà cha mẹ lớn lên trong quá khứ nghèo khổ, không thể nào hiểu nổi, trẻ con lớn lên ở đây. Hễ nó không ăn là mang đồ thùng rác. Chứ người lớn thì không, cất trong tủ lạnh **vài hôm mới bỏ**. Ngày xưa còn ở VN, không phải nhà nào cũng có tủ lạnh. Buổi trưa nóng phải xách ca đi mua nước đá về pha nước chanh. Đứa nào làm sẽ ưu tiên được ly đây, những đứa khác được ly vơi. Tôi đã năn nỉ cô em:

- Đi mua nước đá. Pha xong, tôi chỉ xin một hợp phần của tôi. Còn bao nhiêu tôi cho hết. Dù rằng nước chanh lạnh rất thích, nhưng được ngủ trưa thích hơn.

Tôi rất thật thà nói ra điều mình nghĩ, nên bị mẹ lắc đầu gọi phôi bò.

Năm 68 nhà tôi ở gần phi trường Tân Sơn Nhất. VC pháo kích từ phía Hóc Môn. Nhà nào cũng làm tầng xê hầm trú ẩn bằng bao cát. Hễ đặt lưng là tôi ngủ một mạch tới sáng. Chẳng hề biết cả xóm dậy xôn xao vì đạn pháo kích rớt phía sau nhà tôi. Mẹ tôi đã bảo: Khi tôi ngủ, khiêng vất xuống sông, tôi cũng chẳng hề biết.

Trời sinh như vậy, tôi có làm gì đâu, cũng bị than phiền. Thật thà hỏi thì bị gọi là phôi bò.

Tôi có những câu hỏi rất bất ngờ (kỳ cục) dù đã là cô giáo. Khi tết đến, học trò xách tòng teng mang biếu cặp bánh tét còn đang bốc khói rỏ nước:

- Có thiệt mẹ cho cô, hay "chôm" của mẹ mang biếu cô vậy?

Làm cho thẳng nhóc thề sống thề chết:

- Không có đâu cô.

Sau 75 học trò đi học phải nghe lải nhải những lời ca tụng "bác", không bao giờ có tôi (cô giáo phản động). Chờ cho đám đoàn viên đi khuất, tôi phát tay: "mất thì giờ." Tôi chỉ lo dạy cho học trò kiến thức để làm hành trang cho cuộc sống, còn ba cái tuyên truyền vô bổ dẹp qua một bên. Học trò của các lớp có cô giáo là dân cách mạng, học lơ mơ cho có lệ, hình như cô toàn nói lung tung chẳng ăn nhập gì tới bài học. Còn ít phút cuối thì nói:

- Hôm nay chúng ta học bài mấy, trang mấy trong sách.

Nghe học trò than thở, chẳng lẽ tôi nói:

- Cô ấy thuộc loại "tuyên thẳng" (không qua đào tạo), bỏ túc văn hóa miền núi, được "đôn quân" từ tiểu học lên trung học.

Còn học trò của cô giáo "ngụy" đi thi với trường khác đều mang giải thưởng về.

Bởi vậy mỗi khi khai giảng, thấy tên tôi chủ nhiệm lớp nào, là chúng hò reo vỗ tay ầm ĩ. Cô chủ nhiệm cảm tuyệt không được quà cáp ngày nhà giáo 20/11.

Ngay sau 75 Chính quyền mới đã bắt đầu "chơi chữ". Tiết không phải 60' mà là 50'. Sau này tôi nghe nói chỉ còn 45'. Mọi thứ chỉ còn là hình thức. Học chỉ có bề ngoài, toàn là phong trào. Đủ thứ phong trào, không tham gia thì bị mang tiếng chống đối.

Học hành bài bản thời VNCH, ra trường đầy ắp kiến thức, tôi mới thấy nhà trường XHCN đủ thứ thành phần "lôm côm", dạy tầm bậy tầm bạ, chẳng ai kiểm soát. Vì trường được "tiếp quản" vốn là trường Tư, nhiều người nhờ quen biết, không có mảnh bằng nào hết. Bởi vậy phải đi dự giờ, đánh giá giáo viên. Dạy sai kiến thức là tội nặng nhất. Làm sao tìm ra cho hết. Để lâu mọi chuyện lại chìm xuống, đâu vào đấy.

Bạn đừng ngạc nhiên khi nghe nói về trình độ học sinh lẫn giáo viên XHCN. Thời VNCH chữ canh gà Thọ Xương, dịch giễu cợt thành "chicken soup". Còn bây giờ thì tràn giang đại hải. Ngoại trừ thực đơn món ăn ở các quán cóc, dịch ra tiếng Anh rất ngô nghê. Cổng chào, hay bích chương ở các hội nghị toàn dân khoa bảng cũng viết sai chính tả. Có một thời gian **người ta cười âm ỉ vụ ông lớn đánh vẫn cờ lờ mờ**. Giờ thì ai cũng chán, cười không nổi.

Nhớ tới 2 vị Tổng Thống thời VNCH, dùng cả 2 sinh ngữ Anh Pháp, nói trực tiếp với các viên chức ngoại quốc. Khốn nỗi thời new technology mọi hình ảnh được truyền live đi khắp thế giới, nên nhất cử nhất động của các ông to bà lớn VN khi đi công du cả thế giới đều thấy, trông thật xấu hổ.

Thời VNCH, tiếp xúc với người lính ta sẽ thấy, cấp bậc nào, chức vụ nào có trình độ đó. Dân lao động cũng đọc báo, trong túi luôn luôn có những tập nhạc bỏ túi để hát nghêu ngao, không vọng cổ thì cũng nhạc bolero. Bởi vậy hồi đất nước vừa lật qua trang mới, công an khu vực đọc chữ quốc ngữ không thông là chuyện bình thường.

Sinh viên chúng tôi, sau 75 không được trở lại trường (vì được trả lời: học quá nhiều rồi). Chúng tôi phải đi lao động đào kênh, không cần biết đúng hay sai. Miễn bắt mọi người phải rậm rạp cúi đầu. Từ địa phương tới trường học ai cũng phải đi đào kênh gọi là **lao động công ích**. Còn làm thêm ngày Chủ Nhật là **lao động xã hội chủ nghĩa**. Bija đủ thứ để bắt dân làm. Đào bới lung tung cho ra vẻ đỉnh cao trí tuệ, rồi bỏ đó. **Lừa dân đi kinh tế mới (kinh thấy me) để chiếm nhà**. Bánh vẽ là tiêu chuẩn thưởng cho ai đạt thành tích, những tờ giấy khen giống như giấy quảng cáo thuốc cao đơn hoàn tán. **Vô nhân đạo nhất là thưởng cho người mù và học sinh nghèo vùng sâu vùng xa toàn cờ & ảnh bác**. In nhiều quá chẳng biết vứt đi đâu, cho lộn kiếng (liêng cồng).

Có thực mới vực được đạo. Thời VNCH dân tôi đâu có làm than khổ khổ để đến như vậy.

Bây giờ học chính trị đã vất vô xọt rác. Chứ sau 30/4/75 chỗ nào cũng bắt học chính trị từ địa phương tới trường học. Được hưởng chút quyền lợi như sinh viên có 13kg gạo hầm mỗi tháng, coi như bắt buộc. Còn địa phương dở khóc dở cười:

- Anh Tư mắc bệnh tự kỷ, miệng lắp bắp mãi mới nói được 1 chữ, cũng bị bắt ngồi học chính trị ở tổ dân phố. Tội nghiệp anh ngồi mà nước dãi cứ chảy lòng thòng.
- Ông Giáo & ông Ba là 2 ông, mẹ tôi bảo "điếc lòi điếc nổ", có nghe được gì đâu. Cũng bị đi học. Không ai được miễn, càng đông (lộn xộn) càng vui.

Tôi bị gọi là phổi bò, vì hể thấy gì kỳ kỳ là về hỏi mẹ.

Ông Ba ngồi chẻ củi trước cửa nhà. Ông Giáo, miệng ngậm tằm, đi ngang qua hỏi:

- Ông ăn cơm chưa?

Ông Ba chắc còn nghe được chút đỉnh, tưởng ông nhắc sắp mưa mang củi vào.

Ông Ba nhìn lên trời nói:

- Trời có trắng, không mưa đâu.

Ông Giáo thấy ông Ba nhìn lên trời lại hỏi:

- Mai rằm ông có đi chùa không?

Ông Ba trả lời:

- Tôi ăn cơm rồi.

Hai ông điếc gặp nhau là hỏi thăm nhau vồn vã. Tôi đang chơi lò cò gần đó, thấy tức cười quá, chạy về hỏi mẹ.

- Coi như vẫn nói chuyện rôm rả, hỏi hay trả lời không ăn nhập cũng không sao.

Bởi vậy khi thấy ông Ba & ông Giáo cùng đi học chính trị, có đưa xúi công an phường hỏi 2 ông xem trả lời ra sao. Nhờ vậy sau này cả anh Tư lẫn 2 ông đều được miễn.

Lúc đầu học chính trị ai cũng sợ, toàn chính trị viên nói như con vẹt. Tôi còn nhớ hoài thầy cô (thầy thầy Đinh Văn Hoàng) bị kẹt lại ngồi chung một giảng đường, cán bộ ngoài Bắc vô bồi dưỡng kiến thức cho thầy cô.

Hàng chữ to tở bố ghi trên bảng: "*Amino Acid là gì?*"

Mọi người chẳng ai nói gì. Học trò bên ngoài, trợn mắt nhìn nhau.

Ồi trời, các thầy tôi toàn dân khoa bảng từ đại học Sorbonne danh tiếng bên Pháp.

Chỉ vì kẹt lại từ thầy đến trò phải chịu bao lao đao khổ khổ. Dân miền Nam hiền hòa, có văn hóa, chứ đâu phải thứ "đá cá lặn dưa" mở miệng ra chữ thề trơn như bôi mỡ, bất kể chân dài chân ngắn, đại gia, diva, đi vô.

Khi học chính trị chúng tôi phải thấm nhuần 3 giờ thác cách mạng. Và những câu như:

- Hồng & Chuyên.
- Hiện tượng & bản chất

Cứu cánh biện minh cho phương tiện.

- Hồng nghĩa là nhờ ông cố nội theo cách mạng, nên con cháu được giữ các chức vụ chóp bu, đê đầu đê cổ thiên hạ.
- Chuyên là khả năng chuyên môn, dù giỏi cách mấy mà không có tư tưởng cách mạng soi đường, cũng không được xài.

Hồi mới tịch thu các hãng xưởng của miền Nam, nhà văn Tiểu Tử là kỹ sư dầu khí được họ dùng một thời gian (gọi là lưu dụng (không phải dụng), tức là ưu ái xài, chứ không phải vì tài giỏi). Còn BS Đỗ Hồng Ngọc thì mãi mãi làm Phó, vì là BS tốt nghiệp trường ngụy.

Học trò ngoài Bắc là thứ học trò "**mắt dạy**" chưa từng thấy. Theo cha mẹ sống trong bưng, khi vô SG năm 75, được xếp lớp theo tuổi, mắt căn bản, quay ra chọc phá học trò thầy cô. Hiệu trưởng lẫn thầy cô phải giả vờ làm ngơ, vì bố mẹ chúng toàn giữ những chức vụ béo bở.

Tôi đã "bật ngửa" khi biết sự phân chia: học trò miền núi. Được bớt điểm khi thi.

Ngoài bổ túc văn hóa còn có bổ túc văn hóa miền núi.

Tôi thắc mắc hỏi bà Hiệu Trưởng: bổ túc văn hóa có nhiều loại. Miền núi & miền đồng bằng.

Dân miền núi (được bớt điểm) học cấp 2 chỉ cần vài tháng, gom 6+7 và 8+9. Thế là xong cấp 2. Coi như chương trình trung học đệ nhất cấp (4 năm) thu gọn trong vài tháng. Tôi không biết họ có nhớ hết tựa đề các môn học hay không, đừng nói vô chi tiết kiến thức.

Lên cấp 3 bớt tiếp để cho đi học chuyên tu. Vừa đi học vừa đi làm gọi là học tại chức.

Bên ngoài dân truyền miệng: "**Đốt như chuyên tu, ngu như tại chức.**"

Hèn chi bây giờ **Thạc Sĩ Tiến Sĩ đầy đường**.

Trước kia Cao học rồi Tiến Sĩ, Thạc Sĩ là bậc cao nhất trong đại học (Thạc Sĩ y khoa).

Bây giờ ngược lại Tiến Sĩ là mức thang chót.

Cụ Nguyễn Khuyến ngày xưa sao tiên đoán hay thế, đã nói về mấy ông Tiến Sĩ giấy:

Cũng cò cũng biển cũng cân đai.

Cũng gọi ông Nghè có kém ai.

Tôi không hiểu sao, vì thành kiến, hay vì "sự thật" như vậy. Mẹ tôi khi thấy mấy ông VC dù mặc những bộ suit đắt tiền, đứng bên cạnh các nguyên thủ quốc gia xứ người. Mẹ tôi cứ chép miệng:

- Áo đi đàng áo, người đi đàng người!

Thời VNCH, bằng cấp phải tương đương với chức vụ. Hiệu trưởng trường tiểu học, trung học, đại học phải có bằng cấp qui định. Bây giờ Họ không muốn mất ghế, nên phải kiếm tờ giấy lộn lưng. Nhưng lại sĩ diện hão chỉ muốn bằng Tiến Sĩ hay Thạc Sĩ, mà đọc tiếng Anh kiêu cờ lơ mờ. Hùng Cường & Quốc Anh hai ca sĩ nổi tiếng, vốn là Hạ sĩ Quan của quân lực VNCH, vẫn nhận như vậy, đâu cần khoe (láo) tương tá làm chi.

Bánh vẽ & hào nhoáng bên ngoài là niềm tự hào của chế độ mới. Thần đồng xuất hiện khắp hang cùng ngõ hẻm, nhưng cả nước chẳng có phát minh nào.

Xứ Mỹ chẳng ai dám (hay được) nhận là thần đồng. Nhưng mọi thứ cứ chờ bên Mỹ tìm ra rồi copy xài, từ Iphone tới vaccine. xứ Mỹ là nơi cả thế giới ngó vào, chỗ nào thiên tai là cấp tốc mang đồ đi giúp. Nhưng khi nước Mỹ bị nạn, chẳng thấy nước nào nhúc nhích. Vaccine cũng vậy, vất óc làm việc ngày đêm (research). Làm xong, còn phải mang đến tận nơi, tưởng cho dân nghèo, ai dè gia đình con cháu ông to chích trước.

Học xong khi nước nhà đổi chủ, tôi phải làm việc với đám cán bộ từ trong rừng đi ra. Con cái họ không cần học, chúng nói bộ bô cứ "đắm mồm" là qua tuốt. Đó lý do tại sao tham nhũng là tệ nạn không thể dẹp. Ngày xưa nhà Tổng Thống cũng chỉ là căn nhà nhỏ, đơn sơ. Còn bây giờ chỉ xã trưởng (chức vụ nhỏ nhất về hành chánh) cũng có dinh thự nguy nga. Không phải một mà nhiều cái.

Có bao giờ bạn hỏi: Vì sao ma túy lan tràn khắp ngang cùng ngõ hẻm. Vào bằng đường nào? Nước ta đâu có sản xuất ma túy loại cao cấp thế. Cây á phiện chỉ là thứ xoàng so với các loại ma túy tổng hợp bây giờ. Vậy chúng chui vào trong nước bằng ngã nào? Hàng không, đường sông, đường biển, đường bộ?

Tất cả cùng một giuộc, con ông lớn không cần học, vẫn ăn trên ngồi trốc. Đừng ai hỏi ông cựu thủ tướng học đại học hỏi nào mà vẫn có bằng đại học (cử nhân hay tiến sĩ).

Tôi có thể giải thích thào thào về 3 giòng thác Cách Mạng, về hiện tượng và bản chất. Nhưng anh bạn của tôi, chẳng bao giờ vô giảng đường học chính trị. Hôm làm bài "thu hoạch," , ngồi cạnh tôi, anh bí lù. Thế là đầy kín 2 trang giấy, anh chỉ viết hàng chữ : HOAN HỒ BẮC HCM. Tôi ngồi bên cạnh không nín được cười. Mặc cho tôi viết say sưa. Anh bạn tôi tỉnh bơ.

Hỡi ơi, sau này thì mọi người vỡ lẽ, giờ chính trị không ai thèm nghe: ngồi cho có tụ. Tất cả bài thu hoạch, chẳng có chính trị viên nào chấm cả. Bữa kia tôi ngồi ở lè đường chỗ bạn tôi để cái tủ kính nhỏ bán thuốc lá. Tôi thấy gánh ve chai đi ngang, bên trên có nhiều xấp giấy vở học trò (sau 75), được cột gọn gàng. Thấy nét chữ quen quen, tôi gọi cô ve chai, để nhận ra đây là tờ thu hoạch của tôi, đã được bán ve chai cùng với tất cả các bài khác.

Bởi vậy tôi không thể chịu nổi cảnh lừa dối trẻ con. Khuyến khích chúng tham gia "kế hoạch nhỏ", để đạt danh hiệu "dũng sĩ". Thực chất sau đó hiệu trưởng cho phép bán ve chai chia nhau ăn uống. Tội nghiệp con nít ngây thơ đi nhặt từng bao nylon dơ, mang về giặt, phơi khô rồi đem nộp.

Bị kẹt trong nước 19 năm, tôi vô cùng thấy mình may mắn được lớn lên trong suốt 2 thời Đệ Nhất & Đệ Nhị VNCH, học miễn phí, nhà thương miễn phí. Dẫu con nhà nghèo vẫn có cơ hội tiến thân.

Thi cử nghiêm túc, chẳng hề nghe chuyện bán đề thi.

Mọi tiêu chuẩn đề ra ai cũng phải theo, dù con ông bộ trưởng không học xong lớp 9 thì làm lính binh nhì (đỡ gièm cùi bắp), có lớp 9 thì ra trung sĩ (mang lon cánh gà). Tú Tài I thì ra chuẩn úy. Tú Tài II vô Đà Lạt hay Hải Quân, học lâu hơn thì ra Trung Úy.

Không tuyệt đối, nhưng chúng ta có thể thấy một xã hội công bằng.

Cảnh sát là bạn dân. Còn bây giờ cảnh sát là "hại" dân.

Chương trình truyền hình có mục đồ vui để học, có chương trình cho thiếu nhi... **còn bây giờ toàn ru ngủ cho mọi người quên đi thực tại. Từ sáng đến tối toàn hài, phim, thi tài năng.** Tạo mơ ước cho trẻ em lớn thành người mẫu, ca sĩ, toàn những mơ ước hường thụ.

Ngày xưa xóm tôi, con nhà nghèo không học hết cấp 3, thì đi làm hãng dệt có xe đưa đón, cho ăn khi đi làm, cuộc sống vô cùng bình an. Bây giờ miền Tây khô cạn, nông nghiệp không còn là nguồn thực phẩm chính cho nước & xuất khẩu. Biển nhiễm độc, rừng bị tàn phá. Dù chỉ là ông xã trưởng cũng có những dinh thự thật nguy nga, bên trong nhà toàn tủ giường làm bằng những loại gỗ quý hiếm (bị cấm). Khai thác vô tội vạ, chẳng có luật lệ.

Không có "tài sản của quốc gia" mà ngày xưa mọi người tuân theo răm rắp. Bây giờ tài sản thuộc về kẻ đang có quyền. Bởi vậy khi được lọt vào chỗ "béo bở", ai cũng phải ráng vợ vét để lấy lại vốn. Bởi vì ai cũng biết mình sẽ bị thay thế cho đứa khác vào . Đó là quy luật (ngầm) XHCN. Những điều đau đớn lòng, không biết bao giờ mới chấm dứt.

Tôi quá thật thà để hỏi chính trị viên:

- Chủ nghĩa xã hội nghe trong giảng đường thật hay, nhưng ra ngoài thực tế lại hoàn toàn khác hẳn. Chính trị viên mừng rỡ nói:
- Chỉ cần mọi người công nhận cái hay một phần ngàn là chúng tôi thành công. Muốn lay đổ một bức tường, hôm nay lay một ít, ngày mai lay một ít.

Đúng là nói láo như Vem. Tội nghiệp những " Bà mẹ anh hùng", những cô gái tử nạn, hy sinh tuổi trẻ ở những Trường Sơn Đông Trường Sơn Tây, giờ ở đâu. 47 năm rồi những kẻ ăn trên ngồi trốc với những bữa tiệc ngàn đô, lúc ngưng súng đạn, họ chưa sinh ra.

Tôi không thích ăn thức ăn nguội lạnh, nhớ hồi 75 đủ thứ hàng rong như phở thất nghiệp, canh bún... Phở thất nghiệp của ông hàng xóm chỉ có nước lèo. Có miếng thịt heo (cỡ 200 gram) treo tòng teng để bán cho nguyên xe phở. Mỗi tô có 3 miếng thịt heo mỏng như tờ giấy pelure, ngắn như 2 đốt ngón tay. Hành ngò bỏ trên. Vậy mà được ăn ai cũng hít hà khen ngon. Chẳng qua nóng & cay (thêm ớt). Dù là phở thất nghiệp, nhưng không phải lúc nào cũng có tiền, đêm khuya nghe tiếng "xực tắc" cũng đành nuốt nước miếng. *Nóng cay ăn lúc đói, món gì cũng ngon.*

Tôi không thích ăn thức ăn nguội lạnh. Bất kỳ ai cũng có thể cho chúng ta bài học. Như con cháu tôi chỉ 2 tuổi. Khi thấy tôi múc canh vô chén cơm, còn đang bốc khói. Tôi múc một muỗng nhỏ, miệng thổi phù phù, dỗ dành: "Nguội lắm rồi con." Với cặp mắt mở to, miệng vẫn mím chặt, cuối cùng nó nức nở: "Nhưng mà, nó nóng cho con."

Ngay lúc đó, tôi " ngộ" ra được một bài học: không phải ai cũng nghĩ như nhau. Đúng với người này, nhưng không đúng với người khác. Tôi bỏ bát cơm xuống, chờ thật nguội, mới hỏi: Giờ con ăn được chưa?

Chê khen đúng chỗ mang lại hiệu quả.

Vốn dân lì, tôi chẳng sợ chê.

Còn bây giờ trong nước toàn nghe biểu dương thành tích (khen), đạt chỉ tiêu (tùng).

Tội nghiệp cho nước Mỹ, hình như cả thế giới chẳng ai ưa họ. Nhưng đồng đô la thì ai cũng thích. Mọi thứ phát minh thì ai cũng dùng, còn fashion thì chỗ nào cũng theo.

Đi du lịch khắp nơi, bạn sẽ thấy "Mỹ hoá" từ thức ăn tới trang phục.

Fast food là thức ăn nhanh, rẻ nếu ăn ở Mỹ. Nhưng về VN thì phải là dân có tiền rủng rỉnh mới dám ăn.

Boots, quần da để mặc khi trời lạnh, nhưng người ta vẫn mặc dạo phố dưới ánh nắng chói chang ở SG.

Bất chước như khi. Hễ bên Mỹ có gì là VN cũng bắt chước theo ngay. Talkshow, American Idol cuốn hút nhiều khán giả nên bây giờ nơi nào cũng có.

Rồi New Year Eve người ta tụ tập ở Times Square, đếm ngược những giây phút cuối cùng của một năm.

VN bây giờ cũng chẳng kém ai. Trên thế giới ai có gì, tôi có đó.

New York được mệnh danh là thành phố "không bao giờ ngủ". Lúc nào họ cũng kiếm đủ cách để moi tiền du khách.

Phụ mẫu chi dân, công chức là công bộc của dân, cảnh sát là bạn của dân. Tất cả những câu trên là kim chỉ nam thời VNCH.

Còn bây giờ:

Sống chết mặc bay, tiền thầy bỏ túi.

Mùa Xuân sắp đến, bánh vẽ & đủ thứ lễ hội lại rộn ràng khắp nơi. Với cái bụng xẹp lép, mọi người tha hồ ăn "món ăn tinh thần". Chứ món ăn vật chất không ai lo nổi đâu. **Khúc ruột ngàn dặm vẫn quặn đau khi nhìn về quê mẹ.** Chưa bao giờ có hội nghị nhận ra những sai trái trong lúc thi hành. Chỗ nào cũng tổng kết thành tích cuối năm.

Quả thật đất nước tôi: ra ngô gặp anh hùng.

Lại Thị Mơ